

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De Adulter. & stupro. Consilium DLXXXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98716)

Guilielmus de Monte Lauduno, in d. c. 1. & Aretinus, *conf. 146. Vsa consultatione*. penas dictæ constitutionis, extra dictam conjunctionem & genus personarum, quas constitutio enumerat, non obtinere existimant. * Et quamvis ob similitudinem & vicinitatem delicti communiter etiam a latini dicantur, qui quemcumque sive Christianum, sive paganum, pecuniâ redimunt, ut homo Christianus occidatur, *Bart. in l. Non solum §. si mandato, & in l. Citero de penis*. eadem tamen non est omnium assassinorum pœna, sed pro conditione & circumstantiis variat; & modò in hanc, modò in illam delicti speciem transit; & speciali pœnâ, quam cuique speciei lex præscribit, subiicitur, *l. Sanctio legum De penis*. * ideoque ubi mandatum in illicitis constituitur, peciem maleficiæ certam, etiam in atrocibus, pœnâ, quam vel lex præscribit, vel extraordinario iudicantis arbitrio, puniendum est mandatum, *Bart. in d. §. si mandato, Angel. in tract. de malef. in verb. Sempronium mandatore*.

8. Cùm ergo suppositio, redemptio, & subornatio falsi testis in certi delicti speciem transeat; falsi scilicet, quod lege Cornelia punitur deportatione & publicatione bonorum, *l. 1. in princ. & §. fin. l. Lege Cornelia §. qui delatorem & ibi Gloss. Ad l. Corn. de fals.* quæ nova constitutione neque expressim in iisdem terminis aucta, neque abolita est; non est quod à lege, in cuius auctoritate est pœnâ illatio & persequutio, *l. §. calumniatoribus in fine Ad S. C. Turpil. recedendo* severiore loco delictum hoc constituitur; præsertim quia falsi testis suppositio non tam propinquam aut certam causam contineat inferendæ mortis; ut homicidæ subornatio & submissio. Relinquitur enim delato, accusato, ac testibus convicto, innocentie defensio, testium reprobatio & subornationis detectio: cuius facilius procliviorque est occasio, quam impetuosi & ex insidijs agentis latronis cautio aut repulsio, *l. Vbi falsi §. De falsis*. Sed cùm in crimine falsi prope eadē sit iuris singularis exorbitantisque ratio; graviorque sit in eo Rei accusati defensio, & pro eruenda veritate suspicionum proclivior occasio & fides, *Archid. & Gemin. in can. In memoria 19. diffin. latius insiliendum non est huic articulo: sed ad posteriorem questionem progrediendum; num scilicet Sophiæ in tormentis facta confessio adversus D. Florentium ad torturam in hoc crimine adhibendam indicium idoneum faciat.*

Et sanè regula iuris stat pro Reo, quod in quibus casibus non potest interrogari de socio criminis, *l. ult. in fine C. De accusat.* in iisdem casibus particeps criminis non possit testificari contra socium, & participem delicti, ac confessio de socio non credatur, *Gloss. & DD. in l. Quoniam liber C. De rescrib. can. Liberi 14. q. 3.* Tunc autem de socijs tantum interrogantur Rei, cùm agitur de delicto, quod simpliciter committitur ad commodum committentis, non principaliter in odium vel offensam alicujus, *l. Divus de custodia reor. l. ult. C. De malef. & Bald. in l. repeti §. 1. De quasi*. Iam verò subornatio falsi testis, ut alius in periculum capitis ex hæresi trahatur, nullum continet commodum subornantis: bona enim fisco addicuntur, non accusatori, *l. Manichæos C. de hæresic. & Manich.* Quod utique adeò verum est, ut nec indicium ad

faciendam inquisitionem contineat socij confessio, etiam si plures essent socij confitentes, *Fulgos. consil. 189. nu. 7. & 234. nu. 1. & 2. Hippol. in praxi crim. §. diligenter nu. 59. Boerius decis. 319. 10*

* Et quamvis in gravibus delictis velut hæresis, falsæ monetæ, simoniæ, sacrilegij, læsæ maiestatis, latrocinij, & assassinatus, *c. Literas De præsumpt. c. In fidei De hæres. lib. 6. l. 1. De falsa monetæ, confocio in tormentis confitenti contra alium credatur, saltem ad torturam, Bald. in c. Non de miniis De accus.* in eâ tamen conditione oportet esse ejusmodi confessionem, quæ antecedentibus & subsequentibus depositionibus confessi non oppugnetur, & iisdem non contrarietur, eaque sit conditio confessi in tortura, ut inde verosimilis sit ejus confessio extorta. Quæ cum hic non concurrant non potest fieri, ut extorta confessio vis alicujus probabilis indicij adscribi possit, præsertim quia antecedentes Sophiæ confessiones judicialiter factæ alijs indicijs contra Schultetum militariibus aliorumque testium depositionibus omninò consonent: quæ in scripturis & consilijs præcedentibus particulatim enumerata hic non repetimus. Hoc solum ac monentes, ex causis & considerationibus pro Reis contra confessiones sociorum frequenter & à multis esse responsum, *Alexand. consil. 128. Quoniam abunde in fine vol. 4. Hippol. de Marit. consil. 78. Leita & oportune, Fulgos. consil. 173. In causa & quos illi referunt in vol. consil. criminal. 2. consil. 93.*

De Adulter. & stupro.

SVM MARIVM.

Stuprum clericici.

- 1.6. Stuprator ducat aut dotet.
2. Virginitas altera dos est.
3. Cessio beneficii non habet locum in debito ex delicto.
4. Pœna pecuniaria quando in corporalem convertatur.
5. Clericus in sacris orationibus constitutus quomodo pœniatur ob stuprum.
7. Virgo semper præsumitur à stupratore seducta.
8. 10. Stupri pœna qua sit.
9. Stuprum violentum an sit raptus.
11. Læso an credatur adversus delinquentem.

CONSILIVM DLXXXIII.

FORDA est desloratio, quæ adversus Dominum Lambertum Mertens pro parte honestæ iuenculæ Cornelie Lamberti proponitur. Fœdius enim vix aliud exco- gitari posset, quàm quod vir robusto corpore puellæ ac virgini vix quindecim annos natæ, & probè educatæ stuprum adhibita vi intulerit. * Interrogati itaque, quâ ratione huic puellæ consulendum sit pro suo interesse, ultra criminalem prosecutionem, quam Fiscus adversus Dominum Lambertum facit, respondemus, quod jure apertissimo, in c. 1. & ibi Ponor. qui & in c. 2. De adul. & alij Canonici ibid. definitum sit, ut honestæ puellæ stuprator ducat & dotet, si potest; sin minus, ut dotet inquam pro conditione stupratæ puellæ, cuius dignitas ac conditio inspicienda, *Ponor. in d. c. 1. nu. 4. & ibi Henric. Bobic.* Quinimò major dos à stupratore præstanda, quàm à patre puellæ, si in virginitate ab eo nuptui daretur. * Nam desloratio honeste nubendi occasionem di-

minuit;

minuit; cum virginitas velut secunda dos sit, *panor. in d. c. 2. nu. 4. & ibi Ioan. de Anania n. 2. in fine, Paris de Puteo in tract. syndic. in dict. Compositio vers. quia plures nu. 2. & 3.* Præstantia enim est hæc dos, neque ex naturali obligatione, neque ex liberalitate, neque ex voluntaria promissione; sed involuntarie pro pena delicti: In cuius præstatione & solutione cum pecuniaria est, nulla habetur ratio ne Reus

3 egeat. * Quemadmodum nec beneficium cessionis condemnato vel obligato ex delicto conceditur, *l. Quicumque C. De serv. fugit. Ant. de Burzio in c. Cum tu nu. 16. De usur. Lason in §. ult. nu. 13. Instit. de action. & in l. si quis id quod nu. 18. De iur. iust. omn. iud. neque clericus beneficium Canonice constitutionis, c. Odoardus De solut. ne exigatur ultra quam facere possit, panor. in d. c. Odoard. nu. 1. potissimum tunc cum pena parti læ applicanda est, Ant. de Burzio d. nu. 16.* * Quamvis enim generaliter pecuniaria pena in corporalem convertatur, cum reus ex delicto illam fisco debitam vel adjudicatam præstare nequit, *l. 1. §. generaliter De penis*: quando tamen parti læ applicanda est, non potest illam Iudex pro toto vel pro parte in corporalem penam convertere invita parte, quam audire debet, si malit differre solutionem totius, vel partis penæ in tempus, quo reus solvendo erit, *Castrensis in l. ult. nu. 3. De in ius vocan. Lason. in §. penales nu. 46. Instit. action.*

5 Quod in proposito casu facilius admittendum est, ob id, quod pecuniariæ penæ adjuncta sit corporalis. Nam conjugatus, aut clericus maioribus ordinibus initiatus, si virginem compressit aut devirginavit, quia eam suâ voluntate ducere non potest; præter dotis præstationem debet fustigari, aut aliâ corporis penâ affici, *Ioan. Andree in d. c. 2. & ibi Ioan. de Anania, Ant. de Burzio & Henr. Bohic: à quolibet atur, qui ducit, aut facit puellæ aut alterius ducere non potest, d. c. 1.* * Frustrâ itaque susciperetur labor allegandi & deducendi, quæ & quantæ sint facultates dicti Domini Lamberti; quas vel habet, vel probabiliter sperat; sed tantum inspicienda est conditio præfate Cornelie stupratoris: eaque considerata & expensa, per Dominum Iudicem constituenda erit dotis quantitas; non quantum Cornelia à parentibus acciperet, sed ultra etiam in quantum ratione illius corruptionis, ejus conditio deterior facta est: sic ut quamvis à parentibus fortè non nisi trecentos aut quadringentos florenos esset acceptura, aut hujusmodi minore dote ante corruptionem maritum inventura; à dicto tamen D. Lamberto stupratore accipere debeat duplicatum vel triplicatum, *Henr. Bohic in c. Pervenit De adult.*

7 Nec ab hac poena excusari debet D. Lambertus, si fortè contendat prædictam puellam volentem se ei subjecisse. Nam et si persuasionibus & illecebris dicti D. Lamberti inducitur se voluntariam, non ad stuprum, sed ad matrimoniale concubitum tantum præstitisset, quoad stuprum tamen quod revera ac cum effectu Reus perpetravit, omnino dici debet involuntaria; quia errans & ignorans non intelligit consentire. Quinimò etiam si Cornelia non animo contrahendi nuptias, aut marito committendi, sed Venerem tantum simplicemque fornicationem committendi propositum

habuisset; nihilominus Reus hac poena teneretur: quia virgo semper præsumitur à stupratore seducta, & invita ad lapsum carnis perducta, *l. 1. C. De raptu virg. Gloss. & Dynus in c. Scienti De reg. iur. lib. 6. Panor. in d. c. 1. habeturque hujusmodi persuasio pro violenta coactione, Dynus loco sup. cit. nu. 4. Anchar. in d. c. 1. nu. 1.*

Sed nec ea allegatione effugiet D. Lambertus, si Cornelie obieciat eam ab eo non fuisse devirginatam, seu prius fuisse corruptam ab alio: quia stat præsumptio juris pro Cornelie affirmatione, quod virgo compressa, & devirginata fuerit à præfato D. Lamberto; sic ut nulla ratione ei in hoc credi debeat, *DD. in d. c. 1. De adulter. t. Et 8* quamvis ad hanc civilem persecutionem nihil interfit, an sit simplex stuprum, an violentum, an denique raptus: tamen ad criminalem penam, ad quam fiscos contendit, multum interest, eod quod mitior sit stupri poena etiam jure civili prodita; publicatio scilicet dimidiæ partis bonorum tantum in honestioribus; in vilioribus vero personis corporis coertio, cum exilio temporali, *§. item lex Julia de adulter. Instit. De publi. ind. gravior autem sit poena stupri per vim illati, gravissima per raptum: quia capitis amissione seu gladio punitur, l. unica C. De raptu virg. §. item lex Julia de vi Instit. de publi. ind.*

Sed verius est hoc violentum stuprum, quamvis 9 raptus non sit, qui requirere videtur abductionem de loco ad locum, *d. l. unica & ibi Hippol. de Marfil. num. 17. pro raptu tamen esse & perinde capite seu gladio punitur, d. §. item lex Julia & gloss. iuncto d. §. l. unica de adul. cum gloss. in verb. si vi, Damhaud. in praxi crimin. c. 92.* Sicut pro raptu habetur, & ut raptus punitur etiam simplex stuprum per tutorem sine vi quondam pupillæ suæ illatum, *l. unica C. si quis eam cuius tutor fuer. Ita ut in stupro aggravans aliqua circumstantia seu qualitas, stupratorem penæ, quam lex raptori imponit, subiciat. Nec his adversatur quod Hippolytus de Marfilis tradit, d. nu. 17. & singul. 65. Statuto cavetur, eum, qui virginem in terram per vim prostermit, & carnaliter cognoscit, non puniri poena raptus; hoc est mortis seu capitis, sed mitiore: nam non loquitur secundum terminos juris communis, sed ad interpretationem statuti specialiter punientis rapientem poena mortis; ut in stricta statuti interpretatione verba strictè accipiantur, & per similitudinem aut fictionem non extendantur. Sed cum jure communi quaritur, verius videtur violenti stupratoris, & rapientis penam esse eandem, *Bald. in l. si quis non dicam n. 11. C. De episc. & cler. Alciat. in l. Inter stuprum de verb. signif. Damhaud. d. c. 92. licet multi violentum stupratorem à poena mortis eripiant, Hippol. d. sing. 75. Matthæst. sing. 99. & ibi late in addit.**

Sanè jure Canonico, quo generaliter non infligitur poena sanguinis, condemnatio ad perpetuum carcerem; imò etiam degradatio & traditio in manus Iudicis secularis, satis permittitur, si atrocitas rei, & reipub. turbata tranquillitas, graveque & intolerabile scandalum hoc postulet, *l. ecum in c. 18 si clerici nu. 39. de iudicis*: ita ut fisco non male ad hujusmodi penam contendere possit, ob totum populum hoc flagitioso stupro concitatum.

Sanè de probatione hujus violenti stupri scrupulus

pulus magnus subesse videtur; ob id, quod in flagranti crimine D. Lambertus deprehensus non sit, nec statim post illatum stuprum; sed quod post aliquot dies Cornelia de illo demum suæ avig aliisque amicis conquesta fuerit, & quod confessioni dictæ Corneliae tamquam læsæ & principalis in eâ re partis, credi non debeat, l. *Si quis in gravi* §. 1. *Ad S. C. Sullan.* & quod eandem confessionem puellæ aliqua ratione improbabilem facere videatur depositio famuli D. Lamberti: qui dicit se solum cum solâ vidisse in angulo horti, & audisse inter se mustitantes: quod ad simplex stuprum probandum aliquo modo sufficere posset; non etiam ad vim, quam puella clamando à se avertere potuisset aut saltem testari se invitam ad angulum compulsam, & per D. Lambertum oppugnatam. Neque maior probabilitas confici potest ex depositione concubinæ D. Lamberti: nam quod illa dicitur dixisse extrajudicialiter, tendit tantum ad simplex stuprum, non ad vim. Ita quod omnibus expensis maior permaneat difficultas in facto, quam in iure. Nihilominus magna ex his testimonijs, & ex conditione, atque antea factâ vitâ dictæ Corneliae, rei hic actæ extant indicia; quæ bonum & discretum Iudicem movere possunt ad torturam D. Lamberto inferendam pro veritatis indagine: præsertim si Reus post præcedentem ac constantem negationem illati stupri, etiam simpliciter postea carnale commercium cum puellâ iam ex eo imprægnata confiteatur. Variatio enim & mendacium, magnam præsumptionem adferre solent; potissimum si demonstrari possit recedens ejusdem D. Lamberti vitæ lubricæ & ad inferendum stuprum consuetudo, aut p. pensio. Ita ut tandem in eo resideamus, difficultatem esse in probatione violentiæ; illiusque nullam extare probationem directam, sed tantum argumenta & indicia: sic ut si quis ex violento stupro obtinere vix poterit (nam de simplici nihil dubitamus) ac proinde consultum sit puellæ, ut pro suo honore potius prædictam dotis assignationem petat, quam ex sua parte D. Lambertum ad aliam penam multum premat.

De Adulterio & stupro.

S V M M A R I V M .

Dotis amissio propter adulterium.

1. 4. Dos propter adulterium uxoris amittitur.
2. Doti videntur omnia data nulla speciali dote constituta.
3. Parapherna an propter adulterium amittantur.
5. Adulterij exceptio datur marito & eius heredibus in repetitione dotis.
6. Adultera in monasterium detrusa quæ sit hæres.
7. Consecratio bonis postea acquisita ad ipsum non pertinet.

CONSILIUM DLXXXIV.

CASVS, qui proponitur de vxore nobili, quæ ex legitimâ causâ absente marito suo etiam nobili, adulterium commisit, & ex adulterio prolem peperit, ideoque ad Monasterium translata est, cujus maritus morte animi inde concepto extabuit, & paulo post mortuus est; condito tamen testamento, in quo de omnibus uxoris suæ bonis tamquam ad ipsum pertinentibus, propter dictum adulterium, dis-

posuit; imperfectam facti narrationem continet: ob id, quod non proponatur de conditione bonorum, an illa dotalia, hoc est in dotem expressè marito data & assignata fuerint, & an omnia talia fuerint, an verò sine dotis constitutione seu conventionem, matrimonium inter dictos conjuges contractum fuerit; & denique quomodo & cujus auctoritate eadem uxor in monasterium sit translata. Plurimum enim refert utrum dicatur, & quæ ex his in facti contingentia vera sint.

Interim ad proposita respondendo dicimus, indubitatum esse propter uxoris adulterium, dotem amitti, & mariti lucro illam adjici, l. *Consensu* C. *De repud. c. plerumque* de donat. inter vir. & uxorem concurrentibus his, quæ sequuntur. Primum, si dos marito assignata est: assignatam autem censeri communior Doctorum opinio habet, *Bart. in disput. in c. pen. Quadam mulier habens magnum patrimonium, Decius in Auth. præterea* nu. 6. *C. Unde vir & uxor. Alex. cons. 144. circa primum* vol. 5. & *cons. 142. Viso statuto* vol. 7. si uxor se & sua simpliciter marito tradidit: hoc enim casu omnia sua bona in dotem tradidisse præsumitur. * Ut nunc ferè generali consuetudine obtinet, quociescumque dotis specialis non est facta conventio, ut marito permittatur bonorum uxoris generalis administratio, *salicet. in l. fin. De repud. Alex. d. cons. 142. nu. 2.* * In quæ re quoad articulum propositum bona amittendi minor est dubitatio: ob id, quod communis opinionem receptum sit, etiam paraphernalia bona uxoris ex ea causa amitti, & marito acquiri, *d. c. plerumque & ibi gloss. De donat. inter vir. & uxorem Nic. Boerius decis. 338. nu. 3. Lud. Rom. singul. 313.* quod tamen admodum controversum est, *Decius in c. pastorali* nu. 7. *De iudic. ** Secundo, si maritus uxorem de adulterio in vitâ accusaverit, & illa iudicio Ecclesiæ ab illo per Iudicem ecclesiasticum separata sit: nam sunt qui existimant separationem hac sine Iudice, aut per Iudicem laicum factâ, bona uxoris non committi nec marito acquiri, *Panor. in d. c. Plerumque in princ. & in c. fin. De adult. & ibi Ioan. de Anania* nu. 13. Sed communiter receptum est, sufficere, quod adulterium notorium fuerit, & maritus etiam propria auctoritate uxorem à se repulerit, nec ei post cognitum adulterium adhæserit, aut in domum suam receperit: multo magis si propria voluntate uxor à marito recessit, & ad monasterium se transtulit, aut per suos parentes, aut cognatos illic detrusa sit. * His enim concurrentibus non tantum marito, quod nullam habet dubitationem, *Panor. in d. c. Plerumque & in d. c. fin. Covar. in epit. 4. Decretal. partis 2. §. 5. nu. 13.* sed etiam heredibus mariti datur exceptio adulterij contra uxorem bona sua repetentem, *Alex. & alij in l. Rei indicata Solutio matrim. Ioan. de Imola in l. Cum mulier, eod. tit.* Si igitur hoc adulterium fuit notorium ac manifestum, & maritus ob id uxorem expulit; vel si ad maritum conscientia proprii sceleris reverti aulâ non fuit; & sic vel propria voluntate, vel cogentibus propinquis, ad monasterium secessit, certum est mariti lucro cedere ejusdem uxoris bona, illiusque de ijs factas donationes ac ultimam dispositionem valere.

Sed tam latè non patet hæc commissi & acquisitionis potestas, ut alia contineantur, quam quæ
uxor